

3. függelék:

ÜLTETÉSRE AJÁNLOTT, A TERMŐHELYI ADOTTSÁGOKNAK MEGFELELŐ, TÁJHONOS FÁS SZÁRÚ NÖVÉNYFAJOK.

BELTERÜLET

Fák

Sorfák:

mezei juhar fajták (*Acer campestre*),
korai juhar és fajtái (*Acer platanoides*),
keskenylevelű kőris és fajtái (*Fraxinus angustifolia* 'Raywood', 'Tahi'),
kereklevelű berkenye (*Sorbus rotundifolia* 'Bükkszépe'),
Dégen-berkenye fajta (*Sorbus degenii* 'Csákvár'),
vadkörte fajták (*Pyrus pyraeaster* 'Márkói', 'Veszprémi'),
kislevelű hárs és fajtái (*Tilia cordata* 'Savaria'/'Greenspire'),
nagylevelű hárs és fajtái (*Tilia platyphyllos* 'Pannonia', 'Ági'),
ezüsthárs és fajtái (*Tilia tomentosa*),
Légvezeték alá is ültethető sorfák:
gömbkoronájú mezei juhar (*Acer campestre* 'Globosum'),
gömbkoronájú korai juhar (*Acer platanoides* 'Globosum'),
gömbkoronájú magas kőris (*Fraxinus excelsior* 'Nana'),
ezüsthárs fajta (*Tilia tomentosa* 'Teri'),
oszlopos egybibés galagonya (*Crataegus monogyna* 'Stricta'),
galagonya fajta (*Crataegus laevigata* 'Paul's Scarlet')

Egyéb fák (parkfák, bokorfák):

magyar tölgy (*Quercus frainetto*),
lisztes berkenye fajta (*Sorbus aria* 'Favorit'),
szelídgesztenye (*Castanea sativa*),
sajmeggy (*Prunus mahaleb*)

Örökzöld a közönséges tiszafa és fajtái (*Taxus baccata*), a közönséges magyal (*Ilex aquifolium*).

Falusi magánkertek hagyományos és karakteres eleme lehet a közönséges dió (*Juglans regia*), a fehér eperfa (*Morus alba*) és a fekete eperfa (*Morus nigra*).

Vízpartra, a Bodrog partjára telepíthető fehér fűz (*Salix alba*), törékeny fűz (*Salix fragilis*), európai szomorúfűz (*Salix alba* 'Tristis'), fekete nyár (*Populus nigra*), jegenyenyár (*Populus nigra* 'Italica'), zselnicemeggy (*Prunus padus*), a víznek nem közvetlen közelében kocsányos tölgy és fajtái (*Quercus robur*), keskenylevelű kőris (*Fraxinus angustifolia*) és vénicszil (*Ulmus laevis*).

Cserjék

Őshonos fajok:

seprűzanót (*Cytisus scoparius*),
festő rekettje (*Genista tinctoria*),
törpemandula fajták (*Prunus tenella* 'Kati') fajták,
sóskaorbolya és bordólombú fajtája (*Berberis vulgaris* 'Atropurpurea') fajtája,
húsos som (*Cornus mas*),
közönséges mogyoró és fajtái (*Corylus avellana* 'Atropurpurea'),
csíkos kecskerágó (*Euonymus europaeus*),
homoktövis (*Hippophaë rhamnoides*),

ükörkelonc (*Lonicera xylosteum*),
havasi ribiszke fajták (*Ribes alpinum*),
fekete bodza (*Sambucus nigra*),
ostorménfa (*Viburnum lantana*),
valamint vízpartra is való (nem kizárólag) a kányabangita és fajtái (*Viburnum opulus* 'Compactum'), a csigolyafűz (*Salix purpurea* 'Gracilis'), és a keskenylevelű parti fűz (*Salix elaeagnos* 'Angustifolia').

Hagyományosan, régóta ültetett fajok:

kerti mályvacserje (*Hibiscus syriacus*),
közönséges jezsámen (*Philadelphus coronarius*),
közönséges orgona (*Syringa vulgaris*),
labdarózsa (*Viburnum opulus* 'Roseum')
és a védett helyet igénylő barátcserje (*Vitex agnus-castus*).

Egyéb javasolható cserjék:

nyáriorgona (*Buddleja davidii*),
aranycserje fajok és fajták (*Forsythia* sp.),
hortenzia fajok és fajták (*Hydrangea arborescens*, *H. macrophylla*, *H. quercifolia*),
örökzöld orbáncfű (*Hypericum calycinum*),
téli jázmin (*Jasminum nudiflorum*),
cserjés pimpó fajták (*Potentilla fruticosa*),
hamvas gyöngyvessző (*Spiraea × cinerea* 'Grefsheim'),
nipponi gyöngyvessző (*Spiraea nipponica*),
japán gyöngyvessző (*Spiraea japonica*),
kései szálkamenta (*Elsholtzia stauntonii*).

Sövénynövények (elsősorban magas, térhatároló sövényhez):

közönséges fagyal és fajtái (*Ligustrum vulgare*),
széleslevelű fagyal és fajtái (*Ligustrum ovalifolium*),
közönséges gyertyán (*Carpinus betulus*),
mezei juhar (*Acer campestre*),
egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*)

Örökzöldek: közönséges boróka és fajtái (*Juniperus communis*), cserje habitusú borostyánok (*Hedera helix* 'Arborescens'), babérmeggy fajták (*Prunus laurocerasus* 'Schipkaensis', 'Otto Luyken', 'Kleopátra', 'Piri')

Futónövények: közönséges borostyán és fajtái (örökzöld; *Hedera helix*), szőlő (*Vitis vinifera*), jerikói lonc (*Lonicera caprifolium*), búbos lonc és fajtája (*Lonicera periclymenum* 'Serotina') és hegyi iszalag (*Clematis montana* var. *rubens*)

Rózsák esetében a régi jól bevált fajták mellett Márk Gergely magyar rózsanemesítő fajtáit javasoljuk (pl. 'Árpád-házi Szent Erzsébet Emléke', 'II. Rákóczi Ferenc Emléke', 'Kodály Zoltán emléke' vagy a miniatűr 'Fekete István Emléke' és a talajtakaró 'Nagyhagymás'). Emellett főként üde környezetben a ráncoslevelű rózsza (*Rosa rugosa*) is javasolható.

Évelők

Törpecserjék elsősorban déli kitettségű, védett helyekre, mediterrán hatással: levendula fagytűrő és tágtűrűsű fajok és fajták (*Lavandula angustifolia*, *Lavandula × intermedia*, *Lavandula × chaytorae*), orvosi zsálya és fajtái (*Salvia officinalis* 'Purpurascens'), rozmaring (*Rosmarinus officinalis*), hamvas cipruska (*Santolina chamaecyparissus*), kék sudárzsálya és fajtái (*Perovskia atriplicifolia*), valamint kerti ruta (*Ruta graveolens*).

Hagyományos parasztkerti (részben őshonos) **növények:** kenyérbél cickafark fajták (*Achillea ptarmica*), csillagőszirózsa fajták (*Aster amellus*), kerti krizantém régi fajták (*Chrysanthemum* sp.), májusi gyöngyvirág (*Convallaria majalis*), kaukázusi nefelejcs (*Brunnera macrophylla*), hunyor fajok (*Helleborus* sp.), fehér árnyékliliom (*Hosta plantaginea*), gyűszűvirág fajok (*Digitalis* sp.), erdei csillagfürt (*Lupinus polphyllus*), lángszínű sásliliom (*Hemerocallis fulva*), négyszögletes ligetszépe (*Oenothera tetragona*), pünkösdirózsa fajok és fajták (*Paeonia* sp.), pünkösdi szegfű fajták (*Dianthus gratianopolitanus* 'Feuerhexe'), istenfa (*Artemisia abrotanum*), füzérajak (*Physostegia virginiana*), bíbor kasvirág régi, jól bevált fajták (*Echinacea purpurascens* 'Magnus', 'Alba'), nőszirm fajták (*Iris germanica* hibridek és más nőszirm fajok), évelő len (*Linum perenne*), bársonyos kakukkszegfű fajták (*Lychnis coronaria*), égőszerelem (*Lychnis chalcedonica*), bugás lángvirág (*Phlox paniculata*), kakukkfű fajok és fajták (*Thymus* sp.) és hagymások, mint madonnaliliom és más régi liliom fajták (*Lilium candidum*, *L. regale* stb.), tubarózsa (*Polianthus tuberosa*), hagyományos tulipánok, nárciszok, jácintok.

Őshonos évelők: ligeti zsálya és fajtái (*Salvia nemorosa* 'Mainacht', 'Caradonna'), piros gólyaorr és fajtái (*Geranium sanguineum*), szurokfű (*Origanum vulgare*), szurokszegfű (*Lychnis viscaria*), koloncos legyezőfü (*Filipendula vulgaris*), erdei szellőrózsa (*Anemone sylvestris*), kaukázusi zergevirág fajták (*Doronicum orientale*), réti margitvirág (*Leucanthemum vulgare* 'Maikönigin'), orvosi tisztesfű (*Stachys monieri* 'Hummelo'), veronika fajok és fajták (*Veronica prostrata*, *V. austriaca*, *V. incana*, *V. spicata*, *V. longifolia*), pettyezetett lizinka (*Lysimachia punctata*), orvosi szappanfü (*Saponaria officinalis*), galambszínű ördög szem (*Scabiosa columbaria*), közönséges harangláb fajták (*Aquilegia vulgaris*), őshonos harangvirág fajok és fajták (*Campanula persicifolia*, *C. glomerata*, *C. rapunculoides*), orvosi tüdőfü (*Pulmonaria officinalis*), indás ínfű (*Ajuga reptans*), kis télizöld és fajtái (*Vinca minor*), waldstein pimpó (*Waldsteinia geoides*), tavaszi kankalin (*Primula veris*), szibériai nőszirm fajták (*Iris sibirica*), fodros gólyaorr (*Geranium phaeum*), tündérfűt (*Aruncus dioicus*).

Egyéb javasolható fajok és fajták: sarkantyúvirág (*Centranthus ruber*), jószagú cickafark (*Achillea filipendulina*), gyepes szappanfü (*Saponaria ocymoides*), molyhos madárhúr (*Cerastium tomentosum*), macskamenta fajok és fajták (*Nepeta* × *faassenii* 'Six Hill's Giant', *Nepeta grandiflora* 'Summer Magic'), lágyszőrű palástfü (*Alchemilla mollis*), kínai és kerti szellőrózsa (*Anemone hupehensis*, *A.* × *hybrida*), tarackoló kékgyökér (*Ceratostigma plumbaginoides*), szívlevelű bőrlevél (*Bergenia cordifolia*), balkáni harangvirág (*Campanula poscharskyana*) illatos gólyaorr (*Geranium macrorrhizum*), angol gólyaorr fajták (*Geranium* × *cantabrigiense*), örökzöld keserűfü (*Persicaria affinis*), örökzöld tatárvirág (*Iberis sempervirens* 'Tahoe').

KÜLTERÜLET

Szőlők környezetébe, szőlőhegyekre: mandula (*Prunus dulcis*), házi berkenye (*Sorbus domestica*), szelídgesztenye (*Castanea sativa*), vadkörte (*Pyrus pyraeaster*), kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), molyhos tölgy (*Quercus pubescens*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*), barkócaberkenye (*Sorbus torminalis*), esetenként dió (*Juglans regia*), birs (*Cydonia oblonga*).

Örökzöldként előfordulhat borostyán (*Hedera helix*).

Mezsgyéhez (nem csak szőlők környezetében): közönséges fagyal (*Ligustrum vulgare*), veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*), húsos som (*Cornus mas*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), gyepűrózsa (*Rosa canina*), kökény (*Prunus spinosa*), közönséges mogoró (*Corylus avellana*), ostorménfa (*Viburnum lantana*), tatárjuhar (*Acer tataricum*) és sajmeggy (*Prunus mahaleb*) alkalmazása tanácsos.

Útmenti fasorokhoz kizárólag őshonos fajok vagy gyümölcsfák javasolhatók: kislevelű hárs (*Tilia cordata*), keskenylevelű kőris (*Fraxinus angustifolia*), korai juhar (*Acer platanoides*), esetleg mezei juhar fajták (*Acer campestre*), oszlopos kocsányos tölgy (*Quercus robur* 'Fastigiata') és vadkörte (*Pyrus pyraeaster*), illetve gyümölcsfák (csersznye, alma, körte).

Egyéb tájfasításokhoz olyan őshonos fajokat javasolunk, melyek az adott területre jellemzőek. Ez azonban a hely adottságainak függvényében viszonylag kis területen belül is sokat változhat. Az alábbi felsorolás jellegzetes, karakteres fajokat tartalmaz és a termőhelyi viszonyok tükrében további fajokkal egészíthető ki: kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*), magas kőris (*Fraxinus excelsior*), mezei juhar (*Acer campestre*), barkócaberkenye (*Sorbus torminalis*), sajmeggy (*Prunus mahaleb*), vadkörte (*Pyrus Pyraeaster*), mezei szil (*Ulmus minor*) való a déli hegyoldalakra.

Síkságon, üde termőhelyen kocsányos tölgy (*Quercus robur*), keskenylevelű kőris (*Fraxinus angustifolia*) és vénicszil (*Ulmus laevis*) telepítése tanácsos. Víz közvetlen közelében fehér fűz (*Salix alba*), törékeny fűz (*Salix fragilis*), hamvas fűz (*Salix cinerea*), zselnicemeggy (*Prunus padus*) ültethető.